

V okraju Celje • okolica so v odkupu šele pri polovici

Odkup belih žit v okraju Celje-okolica slabo poteka, saj so od predvidenega načrta dosegli šele polovico. Mnogo so pri tem zakrivila tudi odkupne komisije, ki odlašajo z delom in pri tem mirno gledajo, kako kmetje trgujejo z novim žitom, kakor se baje dogaja v okolici Dramelj. Sicer pa trditev, da je v okraju odkup dosežen samo z 50%, tudi ne bo držala, ker so poročila s terena zelo pomanjkljiva. Tudi to je slaba stran odkupnih podjetij. Za velik procent razlike tu seveda ne gre, kajti vsak, ki doseže pomembne uspehe se kaj rad pohvali. Molk bo verjetno bolj znak neuspeha. Vsekakor drži, da odkup zavirajo veliki kmetje, ki so špekulantsko nastrojani. Za dokaz tej trditvi objavljamo nekoliko primerov najokorelejših zaviralcev odkupnega načrta.

Kmet Lorgar iz Razbor pri Dramljah je zgubil smisel za gospodarjenje. Gospodarstvo Valentina Lorgerja iz Razbor pri Dramljah je bilo v prejšnji Jugoslaviji vzorno urejeno. Ima lastno električno centralo, njive leže v ravninski legi, zemlja je odlična, gospodarska poslopja pa brez prigrizov. Na splošno je Lorgar veljal za vaškega mogotca. V novi Jugoslaviji, ko mu je bilo onemogočeno trgovanje na debelo in izžemanje gospodarsko slabše okolice, je naenkrat izgubil ves prejšnji smisel za gospodarjenje. Ljudske oblasti sploh ne prizna. Za odločbe, predpise in vabila KLO se sploh ne zmeni. Vso obvezno oddajo je treba izterjati po prisilni poti. Krme ima na posestvu za deset glav živine, pa ta »siromak« redi le enega konja in telico. Kje bo vzel 350 kg predpisane količine mesa za letošnje leto? Njegovo posestvo obsega 26 ha zemlje. Od tega je 10 ha obdelovalne in 3,87 orne zemlje. Letos bi moral oddati 600 kg pšenice, 400 kg ječmena in 400 kg ovsa. Od vseh teh žit pa ni dal niti kilograma. Tudi predpisanih 60 kg masti siromakek ne bo mogel oddati, ker iz saboterskih nagibov nima drugega v svinjaku kot dva mlada mršavca.

Končno se bo Valentin Lorgar moral naučiti, kljub vsej pozabljivosti, da ima naša ljudska država tudi zakone za ljudi njegove baže.

Kočičnik Martin tudi na prisilnem delu ni srečal pameti. Kmet Kočičnik Martin iz Laz pri Dramljah ima izredno lepo in bogato posestvo. Poseduje 24 ha skupne zemlje, od tega 13 ha obdelovalne in 3,11 ha orne. Že leta 1949 je bil zaradi malomarne oddaje pridelkov kaznovan s 6 mesecev prisilnega dela. Ko se je pred kratkim vrnil domov na nekajdnevni dopust s prisilnega dela, je zabičal sinovom, ki mu gospodarijo doma, naj ne oddajo niti dekle, kakršnega koli pridelka.

Gospodarstvo je bilo obremenjeno za 600 kg pšenice, 400 kg ječmena in 450 kilogramov ovsa. Od vsega tega država še ni dobila nič, ker nasledniki dosledno izpolnjujejo voljo svojega očeta, kateremu menda ni dosti do tega, da bi se po prestani kazni vrnil med poštene državljane.

Tudi najemnik Sitar Jože je pozabil na svojo dolžnost. Jože Sitar je dobil posestvo v najem od Ivana Kramaršaka, ki se je preselil nekam v okolico Vojnika. Dolguje še veliko količino poljskih pridelkov, 148 kg pšenice, 91 kilogramov rži in 71 kg ječmena. Prav tako ni hotel oddati predpisanih 14 kg masti in prašička mršavca.

Temu je podoben Jakob Kožuh iz Pristave, ki dolguje še 355 kg pšenice, 148 kg rži, 166 kg ovsa. Ima veliko posestvo v obsegu 31 ha, od tega 3 ha orne zemlje.

Karl pravi naj da Franc, Franc jih pošilja k Ani. Tako pripoveduje kmetje KLO Ljubečna. Pri tem mislijo na dediče najlepšega posestva v Ljubečni, na brate in sestro Koštomaj. Posestvo, ki meri 16 ha najlepše zemlje v vasi, od tega 3,79 ha orne zemlje, dosedaj še nima enotnega dediča, pa si bratje in sestre razdeljujejo pridelke. Zdi se, da se jim nič ne mudi razdeliti posestvo, ali pa določiti enega gospodarja. Zakaj neki. V tem primeru se ne bi mogli izgovarjati eden na drugega, kot dosedaj, kadar pridejo člani odkupne komisije. Nič čudnega, če se okoliški kmetje ugrajajo nad početjem teh špekulantskih dedičev, ki odkupe najbolj zavirajo. Iz saboterskih razlogov redijo le štiri mršavce, da bi jim ne bilo treba oddati masti. Vprašanje je, kako dolgo jim bo šlo na roko, da se tako nebratsko izgovarjajo eden na drugega, kadar je treba pokazati državljansko zavest.

Oskrbovanci garantirane preskrbe — kje ostaja vaše meso? Vsak okraj se mora preskrbovati predvsem iz lastnih virov. Največkrat so za pomanjkanje mesa v garantirani preskrbi krivi nezavedni kmetje, ki so jim življenjski pogoji skupnosti postranska zadeva. Seveda so poleg tega krivi tudi odborniki KLO, ki se ne brigajo kdovekaj, da bi zaostanke izterjali. Za primer sleden: pri oddaji mesa v KLO Blagovna, Dramlje, Ponikva pri Grobelnem in Vransko, so toliko v zaostanku, da bi s tem mesom lahko vse mesec preskrbovali potrošnike v okraju Celje-okolica.

Kmetje, sodelujte pri razbitju odkupnega plana za krompir. Pri sestavljanju krajevnih načrtov na posameznega gospodarstva, niso po pravici povedano, sodelovali kmetje iz lastne krivde. Vsem vabilom naključno so kmetje ostali ob strani, sedaj pa, ko se je ponekod pojavila vrsta napak in nepravilnosti, se polagoma oglašajo. Načrt odkupa so sestavljali le odborniki, pa še teh je skoraj povsod manjkalo več kot polovico, potem ni čudno, če se ne zedinijo za pravično razdelitev, ker eden vleče zase, drugi za svojega strica, tretjemu pa stanje v kraju ni znano. V KLO Ponikva pri Grobelnem, Sent Vid pri Planini, Veliki Pirešici so načrt delali le posamezniki in seveda povzročili veliko napak. V Novi cerkvi so silno nepravilno odmerili dajatve. Okrajni ljudski odbor jim je načrt znižal za polovico glede na škodo, ki jo je povzročila toča. Pametniki v Novi cerkvi pa so znižali dajatve vsem ne glede na škodo, ki ni bila povsod enaka, saj je nekatera gospodarstva sploh niso utrpela. Zgodilo se je celo, da imajo kmetje, katerih polja so poškodovana po toči, večje količine za oddati, kot oni, ki ledenega gorja še povohali niso.

Da bi se v bodoče izognili sličnim napakam, naj kmetje bolj pridno obiskujejo sestanke volitev, če pa odborniki KLO samovoljno sestavljajo načrte, ne da bi sklicali sestanke, imajo kmetovalci pravico pritožbe.

Ravno v tem času sestavljajo v KLO načrte za oddajo krompirja. Le s številno udeležbo volitev bo mogoče urediti vse tako, da bo prav.

zelo zadovoljni s prehrano in ostalo oskrbo.

V domu BH v Dobrnje je letovalo 86 otrok iz Tuzle, Travnik in Sarajeva. Obiskali so Bled in Bohinj.

Osnovna šola v Novi cerkvi nudi od 100 mladincem iz okraja Krško.

V osnovni šoli v Letušu je letovalo 123 otrok. Kraj je krasen, pod šolo teče Savinja, ki je nudila otrokom udobno kopanje in tudi druge zabave. Obiskali so Goro Oljko in Rimske Toplice. Imeli so dve kulturni prireditvi.

V osnovni šoli v Laškem je bilo na oddihu 100 otrok iz krškega okraja.

V Rimskih Toplicah je taborilo 80 mladincev pod šotori iz mesta Celja. Hrano so imeli v prostorih Toplic z lastno kuhinjo. Tudi oni so imeli uspešno kulturno-umetniško prireditev.

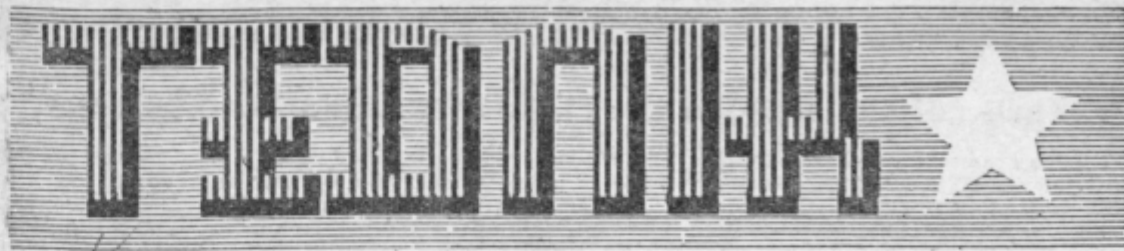
V lastnem domu v Bakru je bilo 106 otrok iz okolice Celja.

Dalje je na gradu Orešje na Bizeljškem letovalo iz okolice Celja v dveh izmenah 145 otrok.

V vseh kolonijah je bila prehrana dobra, zadostna ter je odgovarjala predpisani kvaliteti in kalorijam. Tudi ni bilo nikjer kakšnih posebnih obolenj, le lažji prehladi zaradi spremembe zraka so se pojavljali tu in tam. Otroci so pridobili na teži povprečno 2 do 4 kilograme.

CELJSKI

LETO III.
9. 9. 1950
Štev. 36
CELJE

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV CELJE-MESTO, CELJE-OKOLICA IN ŠOSTANJ

Dvojni praznik v Cinkarni — delavski svet prevzel podjetje in prehodno zastavo najboljšega kolektiva generalne direkcije metalurgije vlade FLRJ

Vsredo dne 6. septembra ob 10. uri dopoldne so se zbrali člani kolektiva Cinkarne k zgodovinski slavnosti. Po govoru direktorja Kokola, ki je govoril o zgodovini podjetja, je povzel besedo član generalne direkcije metalurgije tov. Danilo Milošević, ki je predal ključke podjetja predsedniku delavskega sveta tov. Spatu Vilku. Po zgodovinskem trenutku pa je predal tov. Milošević prehodno zastavo »Najboljšega kolektiva metalurgije FLRJ« cinkarnarjem, sprejel pa jo je petkratni udarnik tov. Vitanc Karel. Kolektiv je pozdravil v makedonski član kolektiva Zletovo, ki so z današnjim dnem izgubili naslov najboljšega kolektiva in prehodno zastavo. Kolektiv je pozdravil tudi sekretar MK KPS tov. Trpin in član Glavnega odbora ESS. V upravni odbor delavskega sveta so v Cinkarni izvolili najboljše tovaršice. Predsednik je tov. Vičič Ivan, trikratni udarnik, člani Jeran Jakob, 4-kratni udarnik, Vrhovšek Jože, osemkratni udarnik, Rebernik Ludvik, Lužar Ivan, 3-kratni udarnik in dalje ing. Stegenšek Ivan in Jakob Ivo, ki velja v industriji metalurgije za najboljšega knjigovodjo. — Slavnosti so poslali pozdravne resolucije CO ZSJ in CK KPS.

»Tovariš direktor, v to spominsko knjigo pišite odslej zgodovino naše tovarne.« V Tovarni tehničar so volili delavski svet že pred 14 dnevi. V petek pa so izvolili tudi sedemčlanski upravni odbor, kateremu predseduje trikratni udarnik Andič Stanko. Obeh volitev so se udeležili vsi tovarniški delavci in nameščenci, razen upravičeno izostali.

Največja svečanost za delavce v Tovarni tehničar pa je bila naslednji dan v soboto, ko so prevzeli tovarno. Delavci so bili praznično oblečeni, tovarna pa je bila lepo okrašena. Delavci so k prevzemu tovarne povabili predstavnik Mestnega komiteta in Okrajnega sindikalnega sveta, kot gost pa je prišel tudi zasednik GO ESS.

Predsednik upravnega odbora Andič je v poročilu navedel delavcem, kaj vse je prevzel iz rok tovarniškega direktorja, na kar je direktor predal ključke tovarne predsedniku delavskega sveta. Delavce sta pozdravila sekretar MK KPS in predsednik OSS. Delavci so obljubili, da bodo v svoji tovarni delali še bolj požrtvovalno in čvali tovarno, ki je odslej njihova last. Direktorju so dali spominsko knjigo z naročilom, naj vanjo zabeleži vse važnejše dogodke v tovarni.

Ob zaključku so z enominutnim molkom počastili spomin štirih delavcev njihovega kolektiva, ki so dale življenja za svobodo. Njihova življenja so dragocena žrtve, ki je rodila ta največji dogodek delovnega kolektiva.

Pri skupni večerji so delavci razpoloženi zaključili zgodovinski dan.

V tovarni »Volna« so dobro izvedene volitve. Koncem prejšnjega meseca so v tovarni »Volna« v Laškem volili delavski svet. Tiste dni je bila tovarna lepo okrašena. Delavke so okrasile vsak posamezni stroj. Delavci, delavke in nameščenci so šli na volišče po končanih izmenah. Volitev so

se udeležili vsi člani kolektiva. Zavedajo se velikega trenutka, ko bodo sprejeli tovarno v svojo last in odgovornosti, ki jo bo imel upravni odbor, zato so dali svoje glasove za najboljše.

Delavci so doslej pokazali svojo požrtvovalnost, posebno pri dviganju kvalitete izdelkov, ki je bila na republiški razstavi med najboljšimi. Njihov boj za kvaliteto bodo vedno bolj stopnjevali.

Čeprav je politični in zgodovinski značaj prevzema tovarne že sam po sebi velik dogodek, ki bo v bodočnosti nudil delavstvu velike koristi, je treba malomarne priprave za tak praznik obsoditi. Sindikalna podružnica pivo-

varne Laško se ni brigala, da bi ta dan ostal delavcem res v spominu. Vse priprave je prepustila slučaju. Niso se zavedali velikega trenutka, še manj pa jim je uspelo delavcem tolačiti ta dogodek. Udeležba delavcev je bila ob prevzemu zelo majhna, kar je dokaz slabega političnega dela sindikalne podružnice, povzru pa je ves potek bil klavern in prisiljen. Saj ni čudno, če delavci sploh niso vedeli zakaj gre.

Na tak način delavcem ne bo ostal v spominu dan, ko je prešla tovarna v njihove roke, čeprav bodo v bodočnosti gmotno občutili plodove take velikega koraka v socializem.

Kulturno gospodarska manifestacija v Žalcu

Preteklo nedeljo je bil v Žalcu festival. Ze v dopoldanskih urah so se z vse Savinjske doline zbirali kmetje, vzorni vzgojevalci hmelja, da na svečan način proslavijo letošnje uspehe pri delu. Hmeljarje so ob njihovem prazniku obiskali vodilni ljudje ljudske oblasti in masovnih organizacij, med njimi pomočnik ministra za kmetijstvo tov.

Savinjski hmeljarji so v žalski šoli priredili razstavo, ki jo je treba pohvaliti, saj je dosegla glavni namen, prikazati razvoj in današnje stanje hmeljarske Savinjske doline.

Obiskovalci odhajajo z razstave ne samo z dobrimi vtisi, temveč se vsak, ki se malo bolj poglobi, lahko marsičesa nauči.

Okrog novih škroplilnic, ki obenem služijo za akultivatorje in kosilnice, se je zbiralo največ ljudi, večinoma samih hmeljarjev, ki vedo, da bo prodaja letošnjega hmelja brez dvoma še bolj obogatila savinjske hmeljarje z mehaniziranimi orodji. Izložen je tudi star vprežni kultivator, ki je dolga leta koristno služil hmeljarjem in je še sedaj marsikje v uporabi. Nadalje je nazorno prikazan napredek sušenja od sobnih les do modernih sušilnic, ki v Savinjski dolini niso več v manjšini.

Zanimiv pogled nudi prostor hmeljarskega muzeja. Od prvega hmeljar-mesto stvari, ki bi bile vredne hmeljarskega muzeja. Od prvega hmeljarja Franca Žuže, ki je iz Virtemberskega prinesel hmelj na rodovitna savinjska tla, pa do današnje hmeljarske zadruge je preteklo več kot sto let. Številne diplome in pohvale priččujejo obiskovalca, kako vztrajno in vse bolj uspešno je hmeljarstvo napredovalo vse do današnjega dne, ko savinjski hmelj zavzema prvo mesto v svetu. Seveda so med tem časom hmeljarji utrpeli več nesreč. Usodnega leta 1934. se je nad hmelj spravila hmeljska »uš«, ki je povzročila veliko škodo. Potem razni spori med pridelovalci, ko so se v stari Jugoslaviji lasali med seboj liberalni in klerikalni hmeljarji in izdajali vsak zase hmeljarska glasila, so tudi nujna pojava kapitalistične prreditve. Ni dvoma, da je v Savinjski dolini s hmeljem pridni na vas kapitalizem, ki je izčrpal pravega gojitelja tega zelenega zlata. Vendar danes se o teh hmeljskih bogatinah le redko kdaj kaj sliši, medtem ko naš savinjski hmeljar s svojim hmeljem slovi daleč po svetu. Hmeljarska zadruga dobiva stalno pohvale iz tujine, ki postavljajo pridelke savinjsčanov na prvo mesto v svetu. Ni čudno, če balof hmelja letno v množinah preplujejo veliko lužo in so

najbolj iskani pridelki v največjih pivovarnah.

Znano je, da ima hmelj veliko so-vražnikov kot so: peronospora, hmeljska uš, prosečna večča, hmeljska stenica, hmeljska bolha, bramor in voluhar. Naslikani so na veliko, da vsak spozna zajedalce. Prav tako niso pozabili navesti sredstva, s katerimi se hmeljarji najlažje branijo pred njimi. Važen prostor zavzemajo tudi gnojila. Najvažnejše mesto med njimi si je še vedno obdržal hlevski gnoj. Prireditelji razstave so to trditve strokovnjakov potrdili s parolo: Več živine — več hlevskega gnoja — boljši pridelki!

Oddelek, kjer so hmeljarji dali v pogled letošnji pridelke je bilo še najbolj živahno, saj je vsak savinjski kmet bil radoveden, kako je bil ocenjen njegov pridelok. Poleg pridelka so razstavili tudi nagrade za najboljše hmelj. Prve nagrade je komisija dodelila Rok Karlu in Francu Hojniku iz Spodnjih Gorč, Ludviku Kudelu iz Bezovika in Hmeljarski zadrugi iz Zalca. Arjevaška zadruga ima letos šele tretjerazredni hmelj.

Trgovinski oddelek je obiskovalcu nudil marsikatero zanimivost. Zanimiva je analiza našega hmelja v primerjavi s pridelkom iz tujine. Nemški hmelj ima le nekaj odstotkov smol več kot naš, pač pa ima naš pridelok sorazmerno več snovi potrebnih za pivo, kot nemški. S tega gledišča je savinjski hmelj še vedno prvi na svetu in bo brez dvoma tudi ostal, kajti hmeljarji v savinjski dolini, gojijo zeleno zlato pod drugačnimi pogoji, kot so ga včasih.

— Vidim da vzgoja hmelja ni tako preprosta, kot bi repo sadil. — je izjavil obiskovalec iz Srbije. Res je tako. Hmelj zahteva strokovnjakov, marljivih obdelovalcev, ki jim je ugled našega pridelka pri srcu. Takih je med našimi hmeljarji večina.

Edino kar bi imel prirediteljem razstave očitati je preskromna dekorativna stran in nekatere parole, ki so vselej tam verjetno že od prej. Zaradi tega obiskovalci pravzaprav niso bili nič prikrajšani, še manj pa hmeljarji sami, kajti največji dokaz njihovega požrtvovalnega dela je njihov prvovrstni hmelj.

Izkoriščali so ljudsko demokracijo

Delavske sveče čaka med drugimi važnimi nalogami tudi sledeča: odpraviti neupravičeno izostajanje od dela, v nekaterih primerih pa tudi »upravičeno«. Neupravičeni izostankarjem, ki jih politično delo množičnih organizacij niti kaleršnevoli druge disciplinske kazni ne prepreči o važnosti delovne discipline je treba občutnejše kaznovati in to z odpuštom. Tudi je prav, da uprave poskrbite, da takšni delavci in uslužbenci ne dobijo zaposlitve drugod. Zgodilo se je celo, da so dobili drugje boljše mesta. Naša ljudska oblast je odpravila bič kapitalizma — brezposelnost, ne more na trpeti nediscipliniranih delavcev in uslužbencev, ki jim je »delo« le za izkoriščanje skupnosti.

Zaradi birokratske in mlačne politike bivše uprave podjetja in sindikalne organizacije v Cinkarni je prišlo tako daleč, da so delo izostankarjev morali opravljati mojstri. Temu je sedanja uprava podjetja napravila konec. Delo pri kmetih in premogovnikih na najslabših mestih si bo poiskalo več avantgardistov izostankarjev v Cinkarni: Kovačič Ivan, ki je letos izostal od dela nič manj kot 27 dni, Ložar Peter 23 dni, Čuden Ivan 12 dni, Voga Franc 17 dni, Hrovat Miha 12 dni, Skoberne Miha je imel v dveh mesecih 10 »plavih«, Esih Franc v šestih tednih ni prišel 4 krat na delo. Simončič Franc je imel 11 »plavih« v štirih mesecih.

Skrb za mladino

je zrcalo naših dni

Ker ima okraj Celje-okolica dovolj lepih krajev z gorskim zrakom, več mladinskih domov, bistro Savinjo, so letovali v tem okraju v letu 1950 otroci 11 počitniških kolonij v dveh izmenah.

Dom BH na Vranskem je imel v obeh izmenah skupaj 104 mladoletnike srednješolce iz Tuzle in Dervente. Vsi so bili presenečeni nad lepoto kraja. Ogledali so si tudi Postonjsko jamo in Bled. Imeli so svoj kulturni nastop. — Mladinci so odnesli iz Slovenije kar najlepše vtise, ter so bili s prehrano in celotno oskrbo zelo zadovoljni.

V osnovni šoli na Vranskem pa je letovalo v obeh izmenah skupaj 105 otrok iz kranskega okraja. Spriznili so se z mladino iz Bosne, ki je bila v domu BH na Vranskem. Organizirali so potem skupno kulturni program.

V osnovni šoli v Lohi, KLO Sv. Jurij ob Taboru, je letovalo v obeh izmenah 110 otrok iz mesta Celja. Kraj leži pod hribom, ima čist zrak ter izobno vodo studenčnico. Tudi oni so pridobili več kulturno-umetniških programov.

V osnovni šoli v Gotovljah je letovalo skupno 119 otrok, Slovencev, rudarjev v Vojvodini. Vaščani so jih z velikim navdušenjem sprejeli. Obiskali so tudi Logarsko dolino, goro Oljko, Postonjsko jamo in Ljubljano. Bili so

Do četrta opoldne vpisano v Celju - mestu 9,000.820 din, Celju - okolici 14,315.600 din in v okraju Šoštanj 6,457.600 din

Primarij celjske bolnice dr. Flajs Joža posodil 10.000 din, Dr. Štajnfelzer in tov. Štolfa v III. četrti sta vpisala 15.000 din

Najslabši kmečki tereni so Zg. Hudinja in Zagrad. SAP Celje prekoračil obet za 53%. — 17 članov ILO Šoštanj vpisalo 86.000 din. Škof starokatoliške cerkve Jošt Davorin vpisal 10.000 din.

V okrajih Celje-mesto, Celje-okolica in Šoštanj, o katerem smo prve dni sodelovali, da ne bo dosegel svojega obeta, je zadnje dni najboljše. V tem okraju se predvsem odlikujejo po načrtnem delu partijskih in množičnih organizacij. Odlična zamisel je tudi tekmovalnost med aktivisti. V šoštanjskem okraju so od skupne vsote samo člani sindikatov, delavci in nameščenci vpišali 90% skupne obveze. Tu niso vsi tepezi, saj 4.154.000 din s tem dosegli preko družnice gozdnih manipulacij Luče, Ljubno in Gornji grad, ki so do sedaj najslabše.

V območju MLO-ja Šoštanj so vsega skupaj vpisali že nad en milijon dinarjev. Lep vzgled pri vpisu ljudskega posojila je dala mati padlega partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha, Marija Destovnik, ki je vpisala 8000 din, čeprav kot upravnica kinematografa je mesečno plačilo.

Prehodno zastavico »Najboljšemu aktivistu okraja« ima sedaj tov. Vidje Zvone, ki je izjavil, da se bo potrudil obdržati jo do konca vpisovanja in je vsem aktivistom v okraju napovedal tekmovalnost. Kot član Izvršnega ljudskega odbora je dal vsem ostalim lep vzgled, ko je vpisal 10.000 din. Tudi tov. Jezernik, član OLO je vpisal 7000 dinarjev posojila. Skupaj je 17 članov Izvršnega odbora okraja Šoštanj vpisalo 86.000 din.

Po petih dneh vpisovanja še od KLO Bele vode, Lokavica, Skale in Gorenje, kljub neposredni bližini Šoštanja ni nobenih poročil o poteku vpisovanja.

V CELJU-MESTU NAJBOLJŠA PRVA ČETR

V območju okraja Celje-mesto so najslabši kmečki predeli, saj n. pr. v Zagradu in Zg. Hudinji niso še vpisali nič. Krivda leži v glavnem na popustljivih aktivistih, ki se zadovoljujejo z znanimi izjavami. Tudi ostalih terenov ni mogoče pohvaliti. Ali naj mar popustimo teren Lokrovec, kjer so vpisali kmetje 13.000 din ali Sp. Hudinjo, kjer so vpisali komaj 18.000 din. V mestu je v zadnjem času najboljše I. četrt. Tu je 157 članov Osvobodilne fronte vpisalo 169.000 din.

V III. četrti imajo tudi nekaj slabih primerov. Tako je tov. David, ki stane v eni izmed hiš Tovarne emajli-rane posode nahučil člane komisije, da ni »enakopravnosti na svetu, ker ima samo 22 din na uro, znano pa je, da dela tudi Davidova žena in da oba prav dobro zaslužita. Tov. Kobetova pa pravi, da za posojilo sploh nima denarja, pa najbrž samo za posojilo ne. Pohvaliti moramo upokojenko tov. Gaberčev, ki je od svoje skromne pokojnine 1100 din vpisala 1000 din. V III. četrti so skupno vpisali 141.000 dinarjev. V II. četrti je vpisano 70.000 din. Najslabše pa je v IV. četrti, saj imajo vpisanih le 38.500 din.

V SINDIKALNIH ORGANIZACIJAH SO NAMEŠČENCI ODBOTNO BOLJŠI OD DELAVCEV

Najslabša je Cinkarna. Vzrok je v glavnem v slabem političnem delu. Že od vsega začetka govore člani part. in sind. organizacije, da bo treba začeti z »individualnim delom«. Izgovor, da imajo mnogo dela s pripravami za prevzem podjetja, je slab. Ravno v času tega zgodovinskega trenutka bi morali z agitacijo za vpis poživiti, pri tem pa uresničiti najprej besede »zgledi vlečejo«, kot so to storili v Šoštanju. 405 delavcev je vpisalo komaj 380.700 din, torej niti 1000 din na delavca, nameščencev je 102, ki so vpisali 122.000 din. Dobro bi bilo, da bi člani organizacij že pričeli z »individualnim« delom. V kemični tovarni je stanje sledeče: delavci 90.000 din, nameščenci 51.000 din. V hlačevini so delavci vpisali 308.000 din, nameščenci 79.000 din. — Boljše pa so manjše podružnice kot na primer SAP Celje, kjer je 82 članov vpisalo 112.000 din, napovedali pa so tekmovalnost SAP Maribor, Ljubljana in Ajdovščina. V podružnici Mesoprometa je 27 članov vpisalo povprečno 2300 din.

OBRTNIKI V CELJU NISO MED NAJBOLJŠIMI

Nekateri obrtniki ne razumejejo vpisovanja ljudskega posojila. Med te spada Žirovnik Ljube, ki je začel tako daleč, da je članom glavne vpisne komisije predlagal kupčijo: »Vpišem 10.000 din, če mi daste sina,« je rekel. Člani komisije mu seveda niso udarili v roko, kot je to pri mešetarih v navadi. Vedeli so dobro, da je sin obsojen od ljudskega sodišča, ker je bil organizator bega tovarnarja Westna. Žirovnik bo obdržal denar, njegov sin pa naj odsluži svoje. Krojač Gračner Stane zida hišo, nima pa dinarja za hitrejšo izgradnjo socializma. Znani celjski krojač Meško, ki ima več pomočnikov, je vpisal le 2000 din. Njegovi pomočniki tudi nimajo nič za po-

soditi. Krojač Pešec je posodil 2000 din, zraven pa pripomnil: »Če vpišem jaz, ki imam dvoje otrok 2000 din, lahko Meško vpiše 15.000 din.« Kako dobro vedo obrtniki koliko zaslužijo. Primer pravega ljudskega obrtnika je Šumečnik, ki je vpisal 50.000 din. Pripravljen je tudi svoje pomočnike, da so vpisali posojilo. Tudi Komplet Jože, čevljar in invalid, povrhu še bolan, je dal 2000 din. Je kaj razlike med njim, ki samo krpa čevlje in še to bolj malo, ker je bolan, in med Meškom? To naj presodijo bralci sami. Sploh je opaziti pri obrtnikih, da so najpremožnejši dali najmanj. Jazbec Ivan, zidar, obrtnik prve skupine, je vpisal 2000 din, za več pa »časa« ni imel. Tudi Baloh Jože, mizar v Spodnji Hudinji je v vrsti tistih, ki so z največjo težavo vpisali, lahko pa bi vpisali več.

Mnogo je obrtnikov, ki se drže uravnilovke in posojajo po 1000 din.

Pri obrtnikih prednjačijo. Kovač Seško Jože je dal 15.000 din, Dolžan Franjo 10.000 din, Filipič, pasar, 4000 din, Vrešak Andrej, mazar, 10.000 din, Milekuš Rihard, fotograf, 7000 in Čuvan, krojač, 5000 din. Skupno so obrtniki vpisali 404.000 din.

LAŠKO V CELJE-OKOLICI VODI

V okraju Celje-okolica nekatere tovarne in ustanove, dosega svoj obet, vendar to za celotni okraj ne pomeni uspeha, če brezkoristni denar še vedno leži pri kmetih, kjer ga je pravzaprav največ.

V Laškem, Rimskih Toplicah, Sv. Joderti in Sv. Juriju najboljše. Laščani prednjačijo pri vpisu ljudskega posojila. Vpisali so dosedaj že 784.000 din. V Rimskih Toplicah so se priključili predvideni vsoti. Pri Sv. Joderti samo še posamezni počasneži zavlačujejo posojilo. V Sv. Juriju Pri Celju bodo v teh dneh sigurno dosegli predvideno vsoto in so se v primeri z gospodarsko močnejšim KLO Dramlje veliko bolj izkazali.

NAJPREMOŽNEJŠE IZ ST. ILJA JE LAHKO SRAM

Vpisna komisija in krajevni aktivisti nimajo dosti skrbi za uspešen potek vpisa. Vendar tudi v St. Ilju zavodnih ljudi ne manjka. Hrastnik Miha, mali kmet, pri katerem je bil med vojno partizanski center, ima posestvo na zelo slabem kraju. Na štirih hektarjih slabe zemlje nima nobenih dohodkov, pa je vseeno vpisal 4500 din posojila. Prav tako je Rajh Franc, lastnik komaj 30 arov orne zemlje vpisal 5000 dinarjev. Takih primerov je med malimi in srednjimi kmeti v St. Ilju še več. Kaj pa veliki?

Pregovor: »Več ima za večjim zja,« je še predobro za njih. Kmet Dolinšek Blaž iz Laz ima 12 ha veliko posestvo v lepi legi. Delovnih moči ima pri hiši dovolj. Lani je imel polno klet pjače, prodal je ogromne količine namiznega sadja. Med okupacijo ni utrpel nobene škode. Kranjc Alojz in Orazelj Rafael sta mu premoženjsko enako močna, vendar vsi trije niso dali niti belica.

Pirh iz St. Ilja je lani na debelo kupčeval s sadjem in ogromno zaslužil. V stari Jugoslaviji je bil trgovec. Tudi ta spada med »siromake«.

V PREKOPI VELIKI KMETJE NISO NIČ BOLJŠI

V Prekopi debelejši kup tisočakov čutijo pod palcem. Tresejo se za vsak belic. Prav nič jih ne peče vest, da so svoje pridelke prodajali delovnim ljudem po oderuških cenah.

Cizelj Franc ima 27 ha veliko posestvo. Člane vpisne komisije je zavrnil, češ »vrnite mi konja in voz«. Te mu je namreč oblast zaplenila, ker ni hotel voziti lesa. Vranič Katarina, Avgust in Jakob so gospodarji najlepših posestev v okolišju. Katarina je za pridelka oddane v obvezni oddaji prejela 90.000 din, Avgusta 97.000 din, o posojilu pa načeta slišati nič. Vranič Avgust pa je dal 2000 din, čeprav je za pridelke dobil 111.000 din. Torej prav toliko kot mali kmet Krašovec Franc, ki od posestva nima dohodkov. Podobno skopa sta tudi Ocvirk Katarina in Karničnik Marija. V Prekopi pride od vpisanega posojila na prebivalca 107 din, medtem ko na prebivalca vasi Stopnik v hriboviti legi, ki je za polovico revnejša od Prekope, 222 din.

PREDSEDNIK VPISNE KOMISIJE V KLO KALOBE NIMA ČASA

Posestnik, tovariš Kovačič Avgust je predsednik vpisne komisije v KLO Kalobje. Svojo dolžnost kot vsaki aktivist zanemarljivo in gre raje pokrivati streho v sosednji vasi, ker tam zasluži, za vpis posojila pa mu ni mar. Tajnik KLO drži roke navzkrž ali pa se pi-jan spreha na nakrog, češ da kontrolira vpisne komisije, ki jih pravzaprav ni. — Nedelavne so tudi vpisne komisije v Prevorju in Dobju.

Važno pri posojilu — dober aktivist. Važno vlogo pri vpisu drugega ljudskega posojila imajo okrajni aktivisti, katerih naloga je, prepričevati ljudi, ki sami niso dovolj politično in gospodarsko razgledani. Da je samo skupništvo velikih kmetov krivo za neuspeh v posameznih vaseh ni res, saj so tudi gospodarsko premožne vasi dobre, kjer aktivisti svoje delo dobro opravijo. Med tako dobre okrajne aktiviste sodimo: Borovšek Heleno, Jančiča Staneta, Vauda Milana, Jurka Staneta in Lužar Milana.

Klavrni pa so uspehi, kjer so hodili Osolnik Ivan, Indihar in Koželj. Na splošno so slabi tudi številni krajevni aktivisti, ki je v večjih primerih najpremožnejšim pomagajo jadikovati.

Opomba uredništva. Objavljeni podatki beležijo stanje do četrta 7. septembra.

Obrtne zbornice — napredek v razvoju obrtništva

V okviru gospodarskih predpisov, ki jih izdajajo naši zvezni zakonodajalni in odredbodajalni organi v cilju izvajanja našega načrtnega gospodarstva, je Zvezna ljudska skupščina 28. maja 1949 sprejela »Splošni zakon o obrtništvu«, ki je objavljen v Zvez. Uradnem listu štev. 49/412-49 od 9. junija 1949. Ta zakon je ustvaril ugodne pogoje za nadaljnji razvoj obrtništva.

Skladno s tem zveznim zakonom je republiška skupščina Slovenije na svojem zasedanju 13. junija 1950 sprejela republiški zakon o obrtništvu, ki je prikrojen razmeram naše republike in je objavljen v republiškem Uradnem listu Slovenije št. 20/102-50 od 21. junija 1950.

Omenjeni zakon o obrtništvu predvideva 3 sektorje obrtništva in sicer državne, zadržnega in privatnega, kar je edinstveno za naše obrtništvo. Novi zakon o obrtništvu daje vse možnosti razvoja privatne obrti. Strojne ukrepe pa predvideva zakon proti šušmarjem. Posebnost zakona so določbe o tako imenovanih kmečkih obrtnikih za nekatere stroke, ki ne zahtevajo posebne kvalifikacije, ki omogočajo posameznim kmetom zaslužek zgolj na podlagi prijave krajevnim oblastem.

Vsekakor novi zakon ni prezrl državnega sektorja, najvažnejšega v našem gospodarstvu. Sem spadajo obrtne delavnice krajevnih podjetij, pa tudi državna obrtna podjetja, ki jih vodijo državni mojstri in spadajo pod pristojnost okrajnih ali mestnih ljudskih odborov.

Posebnost v našem obrtništvu so državni mojstri, ki se odlikujejo po svoji strokovni sposobnosti in visokokvalitetnim izdelki. Državni mojster lahko postane vsak zasebni obrtnik, ki izpolni navedene pogoje in odda državni svoj obrat proti plačilu ali brezplačno. Ob priznanju podeli oblastni organ kandidatu posebno diplomu izdano od Komiteja za lokalno industrijo in obrt vlade LRS. Ob taki organiziranosti našega obrtništva je bil nujno potreben forum, ki naj poveže vse vrste obrtnikov.

AVSTRIJA : JUGOSLAVIJA

V nedeljo dne 10. septembra 1950 popoldne bo na novem atletskem stadionu v Celju atletski dvojbo ženskih reprezentanc Avstrije in Jugoslavije. V avstrijskem moštvu nastopi poleg mnogih državnih rekorderk tudi bivša svetovna prvakinja v metu kopja Bauma, ki je na letošnjem evropskem prvenstvu osvojila drugo mesto.

Pričakujemo, da v nedeljo ne bo v Celju in okolici nobenega športnika ter ljubitelja atletika, da ne bi s svojo prisotnostjo povzdigli važnost tega tekmovanja ter dokazal, da je naše sicer malo, a v vsakem pogledu športno mesto, vredno da tudi v bodoče organizira podobne prireditve.

ZATO V NEDELJO 10. SEPTEMBRA OB 16. URI VSI NA NOVI ATLETSKI STADION!

Atletski klub Kladivar.

ZA SMEH

Madžar, Bolgar in Albanec so srečali na izletu v Sofiji tri Ruse in jih povabili na vino.

»Jaz sem mesar« je rekel Madžar prvemu Rusu. »Kaj pa vi delate« Rus odgovori. »Zdaj sem čistilec čevljev, a doma sem bil knez« Bolgar trgovski pomočnik, je isto vprašal drugega Rusa, ki mu je odgovoril. »Zdaj sem kuhar, a doma sem bil grof.« Albanec se mu je predstavil za prodajalca južnega sadja, tretji rus pa mu je rekel: »Jaz lepim letake, v Rusiji sem bil general.«

Mesarjev velik pes je to vse dolgo poslušal pod mizo in naposled vprašal malega, zanikrnega kučka, ki ga je pripeljal eden od Rusov: »Cuj no, kaj pa si ti delal v Rusiji?« Krmežljivi kuček mu odgovori: »Jaz sem bil pa bernardinec!«

PRI VPISU LJUDSKEGA POSOJILA JE ODGOVORIL ŠKOF STAROKATOLIŠKE CERKVE JOŠT DAVORIN NAŠEMU DOPISNIKU NA NEKATERA VPRAŠANJA, KI JIH OBJAVLJAMO

Vprašanje: Zanimajo nas razlogi, zakaj ste se kot duhovnik odločili vpisati tako visoko vsoto?

Odgovor: Smatram, da je to častna državljanska dolžnost zlasti še duhovnika, ki uči, da ima vsak človek obveznost do države in je zato potrebno, da duhovnik prednjači z dobrim zgledom. Ljudsko posojilo je korak naprej v neodvisnost naše države, za katero mora prispevati vsak državljan po svojih zmognostih.

Vprašanje: Ali bi hoteli razložiti, kako gledate na politiko rimsko-katoliške cerkve do nove Jugoslavije? Ali je v duhu krščanstva ali ne?

Odgovor: Politika Vatikana je bila od vsega začetka nekrščanska, imperialistična in sovražna slovanskim narodom. Po drugi svetovni vojni pa se je ta sovražnost stopnjevala pod znanimi izrabljenimi parolami borbe proti komunizmu in briga za preganjanje duhovnike v Jugoslaviji. Vatikani nudi zatočišče krvnikom slovenskega naroda, ki so v najkritičnejših dneh, v letih Osvobodilne borbe pod vodstvom svojih višjih duhovnih poglavarjev, zavrgli križ in ga zamenjali s krvavim mečem. Vatikani je zavrgel v dejanjih glavne Kristusove nauke, ostal je samo politična agencija imperialističnih sil!

Vprašanje: In kako mislite o naši politiki do cerkve?

Odgovor: Zadržanje Ljudske oblasti do cerkve je jasno. Vsa propaganda, ki ima svoj izvor v Vatikanu, bodisi med vrstami naših zločinskih emigrantov je lažna. Cerkev je svobodna ustanova. Ljudska oblast ni postavila pred sodišče še nobenega duhovnika zato, ker je duhovnik, ampak ker se je pečal s protidržavnimi deli, s špijonažo in podobno. Takšnega bi morala tudi cerkev poklicati na odgovor.

Vprašanje: Kako gledate kot vodja starokatoliške cerkve na našo borbo za mir in gospodarsko izgradnjo?

Odgovor: Cilj vodstva jugoslovanskih narodov s tov. Titom na čelu je popolna osamosvojitve kot sem že poudaril, in pa dosega splošne blaginje, ki je možna samo s socialistično ureditvijo države. Edina pravila pot za dosego tega smotra je pot, ki jo je ubralo naše vodstvo s tovarišem Titom. Tudi ves nepotvorjen Kristusov nauk temelji na socializmu, v tem duhu je tudi sestavljena ustava naše cerkve. Zato starokatoliška cerkev nima nobenih pomislov in dvomov o pravilni poti jugoslovanskih narodov. Sleherni ukrep ali poziv ljudske oblasti v cilju, da dosežemo čim prej blaginjo, kot je na primer drugo ljudsko posojilo, starokatoliška cerkev odobrava. Zavedamo se, da brez žrtve ni napredka.

Vprašanje: Kako gledate s krščanskega stališča na zadržanje nekaterih katoliških duhovnikov, ki ne sodelujejo z ljudsko oblastjo?

Odgovor: Dolžnost oblasti je, da skrbi za blagor ljudstva. Duhovnikova dolžnost pa je, da je v službi ljudstva. Iz tega sledi nujna posledica, da si naj duhovnik po svoji službeni dolžnosti in močeh prizadeva za iskreno sodelovanje z državno oblastjo. Duhovnik, ki zanemarljivo do dolžnosti, ni zaveden služabnik Kristusov in kot tak slab državljan. Ravno tako je slab državljan tisti duhovnik, ki vidi v prvi vrsti samo Vatikan, svojo lastno domovino pa postavlja na podrejeno mesto.

Zdravstvo

Snaga - pogoj zdravju otrok

Na prvi pogled se nam zdi čudno, da pišemo o poletnih driskah otrok v času, ko se poletje že poslavlja in prehajamo v hladnejši jesenski čas. Dejstvo pa je, da je ravno september in oktober doba, ko dosežejo prebavne motnje otrok, zlasti do prvega leta, svoj višek. Oglejmo si najprej karakteristične znake teh obolenj! Otroci dobi nenadoma drisko, včasih vročino, bruha, začne kašljati, postane v začetku nemiren in siten, nato apatičen. V težjih slučajih dobi obraz otroka bolesten izraz, z velikimi očmi in pogledom, kot da bi se zagledal nekam v daljavo. Otroci težko diha, lahko pride tudi do napadov krčev. Z ozirom na težino obolenja se vse to lahko odigra zelo hitro in se brez pravočasne zdravniške pomoči konča smrtno. Prizadeti so zlasti zalivanci. Že to dejstvo nam dokazuje, da je eden glavnih vzrokov prehodne odsviljanje otroka od materinih prsi ter u-metna, često nepravilna prehrana. Krvave mleko se poleti lažje kvari, razen tega pa otroci popijejo v tem času zaradi žeje preveč mleka, ki jim potem škodi. Zaradi vročine je otrok tudi bolj dovzeten za prebavne motnje. Obolenja izključno zaradi napade prehrane pa so vendarle razmeroma redka. Najčeste vročina, nahod, angina, vnetje srednjega ušesa ali kako drugo, skoro neopazno vnetno obolenje tako zniža zmogljivost otroškega organizma, da že prav majhna napaka v negi ali prehrani, ali pa celo normalna prehrana, ki jo sicer otrok dobro prenaša, lahko povzroči katastrofo. Pri presojanju otroških drisk pa ne smemo nikoli pozabiti griže in tifusa, ki ju lahko prenašajo muhe, pa tudi mati, ki ne pazi dovolj na svojo osebnostno čistoto in z umazanimi rokami neguje in hrani otroka.

Če poznamo vzroke obolenja, bomo lahko spoznali tudi, kako se moramo ravnati, da bomo ohranili svoje otroke

zdrave. Predvsem je važna naravna prehrana otroka, dojenje, ki znatno dviguje njegovo odpornost proti obolenjem vseh vrst. Poleti ne smemo gasiti otrokove žeje z mlekom, ki mu v preveliki množini škoduje, ampak s čajem ali vodo. Vsak najmanjši katar ali vročina otroka moramo zdraviti. Otroka moramo pravilno utrjevati s kopanjem, zmernim sončenjem in ne pretoplom oblačenjem. Dojenček naj bo poleti čimbolj gol v zračni sobi. Preprih mu poleti ne škoduje, če ni vlažen. Posebno negovati moramo dvojčke, nedonošenčke, slabotne otroke in sploh vse otroke, stare pod tri mesece, ki so še posebno neoporni. Če pa nam otrok že enkrat zbolí, mu je treba odvzeti takoj hrano in mu dati le čimveč tekočine v obliki malo sladkanega čaja ali prekuhanе vode. Predvsem pa ne smemo izgubljati časa, ampak poiskati takoj zdravniško pomoč. Imejmo pred očmi, da se iz majhne driske lahko v nekaj urah razvije smrtno obolenje. Zato ne poslušajmo nasvetov mazačev in starih tet, ampak pokažimo otroka zdravniku in če je treba, ga takoj zaupajmo strokovni oskrbi v bolnici!

Dr. V. D.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE

Gostovanje »Veselega 90« teatra iz Ljubljane Sodelujejo člani Opere in Drame ter Jazek-Milčinski. Umetniški vodja in konferencier: Božo Podkrajšek. Godba: Salonski orkester pod vodstvom Muser Pina. Sodeluje 55 ljudi. Prodaja vstupnic dnevno od 16. do 18. pri gledališki blagajni.

POZIV

Vsa podjetja in osebe, ki imajo kakršnekoli terjatve nasproti »Gospodarski razstavi v Celju« pozivamo, da najkasneje do 15. 9. predložijo račune Upravnemu odboru Celje, Trg Svobode 10. Poznejši zahtevki ne bomo priznali. Nadalje pozivamo vse dolžnike, da najpozneje do gornjega roka poravnajo svoje obveznosti.

Odbor za Gospodarsko razstavo v Celju

KULTURNI PREGLED CELJSKEGA TEDNIKA

Žizkova Miklova Zala na prostem v Grizah Uprizoril KUD „Ivan Cankar“ iz Žalca

V ljudski igri nastopa iskrenost poudarjanja pred kakovostjo... pri amaterskem igralcu pozabi na pomanjkljivosti v igralski tehniki... ta vprašanja, pa še o poklicnih igralcih-umetnikih in »obrtinikih«, ki znajo silno dobro upravljati s trebušno prepono sva razgovarjala s funkcionarjem ljudske prosvete, na poti k predstavi »Miklova Zala« v Grize. Zatočljena v pogovor o Zali, ki jo bova gledala na prostem, uprizorjeno po savinjskih hmeljarjih, sva se kmalu znašla na robu nekega prepada, poraslega z vsem mogočim grmičevjem in travo. Pogled v kotanjo me je takoj spomnil na našega neumrjočega »Medveda« Voranca in njegove »Solzice«. Globok kotel... od treh strani strmi bregovi... črna skrivnostno lesovje... česmiga, gabrovje, trnovje... temna globača, ki so ji rekali Pekel. Tudi živi studenec čigar »žuborenje« polni kotel prav gori do robov? Je tu. Ta Pekel na dnu pa ni »pust in neprijazen« kot na koncu Prežihovega polja, ta je preroben, veličasten, prazničen. V tej globači so marljivo roke ljubiteljev igralske umetnosti uresničile idejo Grizana Mikeka in ustvarile teater na prostem, kar se jim je posrečilo tako prostorno in akustično. Polkrožno so v živo zemljo vsekani stopničasto se dvigajoči sedeži, kar daje videz pravega grškega gledališča. Tukaj je za otvoritveno predstavo pripravila dramska sekcija KUD Ivan Cankar iz Žalca, v režiji tov. Horvata Žizkova »Miklova Zala«.

Spomin na požiganje, plenjenje, pobijanje in ugrabljanje slovenskih fantov in deklet v sužnost po krvočolnih Turkih na Slovenskem v 15. in 16. stoletju, se je globoko vtisnil v spomin naših ljudi posebno na Koroškem. Iz roda v rod so krožile pripovedke, pesmice in uganke bodisi po dedku, ki jih je pestovaje pripovedoval vnuku, ali pri boku vina v nedeljo popoldne v vaški krčmi ali ob luninemu svitu pod vaško lipo na vasi. Mnogo pa so jih ohranili v prenašali razni večni popotniki in brezdolci. Nedvomno je največ tega narodnega blaga ohranjeno ravno na Koroškem. Vsebinska ljudskih pripovedi, pesmice preko uganke, plesov in običajev izraža bolečine ljudstva kot posledico hudih časov, peva različna junaštva sinov, hčera, očetov, mater in dalje posebno naglašajo neusahljivo hrepenenje po osvoboditvi, na eni strani od neizprosnega fevdalca, na drugi pa zunanega sovražnika, v tem primeru Osmanov.

Iz dobe turških vpadov na Koroškem je ostala poznejšim rodovom med drugimi izvirna povest o junaški in zvesti Miklovi Zali. Po ustnem izročilu jo je napisal Jakob Sket iz Sladke gore. Najboljšo dramatizacijo pa je napravil poznani ljubljanski režiser Fran Žizek. Žizek je v tem delu pokazal izreden čut za dramatiziranje ljudske povesti. Pri delu se ni opiral na razna navodila propagatorjev občestvenih »ljudskih iger«, ki so trdili, da je osnova ljudske igre duhovna igra — da morajo biti liki ljudskih iger ožarjeni z evangelijem — da brez katoliškega občestva za nas sploh ni rešitve glede uprizarjanja ljudskih iger. Žizek je tenko prislusnil zahtevam prave ljudske igre, katere namen ni in ne sme biti propagandističen. (Razen v smislu umetnosti.) Biti mora odraz, zrcalo določene dobe, v katero so vključeni vsi elementi nujni za delo, ki ga hočemo nazvati »ljudska igra«. Da je tekst pisan po zgodovinskih resnicah, prepleten z vsemi zgodovinskimi važnimi posebnostmi; obredi, plesi, petje, godba, nošnja itd. Jezik mora biti ljudski, lahko razumljiv. Te vse lastnosti vsebuje

Žizkova dramatizacija s posebnim poudarkom borbe za fevdalno gospodo in Turke, zato žanje to delo uspeh kjerkoli je uprizorjeno.

Zahteve uprizoritve na prostem so večje kot v dvorani. Delo, napisano za dvorano mora biti prilagojeno igri pod milim nebom. Velika prostorna dimenzija zahteva od igralcev izrednega glasovnega napora; glas igralca mora biti močan, v tem razumezno dovoljno nosilnost in probojnost, ki pa ne sme zaradi tega zaiti v petje, znanje teksta brehibno. Mimika igralcev nekoliko ublažena, kretanje z govorom preračunano na večje razdalje itd. — Scenarija mora biti plastična, uprizoritev na prostem težko, ali pa sploh ne prenese kulis in platna iz dvorane. Potvorbe ljudska igra ne pozna. Zaradi tega in mnogih drugih malenkosti, ki pa jih ni omalovaževati, zahteva igranje na prostem mnogo znanja, izkušenj, truda in potrpežljivosti vsega ansambla od režiserja do zadnjega statista.

Ali je vsem tem nalogam zadostil zbor KUD iz Žalca z režiserjem Horvatom?

Režiser je vprašanje pozorišča, da je ostal veren Žizkovi dramatizaciji, da je zagotovil zaporednost slik brez mučnih odmorov rešil zelo zadovoljivo. Na levi strani igralskega prostora je postavil domišlje Miklovo z vrhom in znamenjem ob potu, pred pokopališčim zidom, ki je bil na desni je bila »lipa«. Da ne bi motila prva slika druge, je pustil v sredini nizko grmičevje. Nekoliko višje v hribu na levi pa je nakazal skalnato votlino pod Rožico. Pravilna zamisel, da bi z lučmi povdaril dogajanja v posameznih prizorih, pri čemer bi ostale druge slike zatemnjene, se zaradi nezadostne jakosti luči ni obnesel. V tej zamisli je seveda slika »Zala v ječi« odpadla, tako, da smo bili prikrajšani za najlepše čustveno najizrazitejše prizore tega dela. Škoda pa, da ni režiser teksta v nekaterih prizorih skrajšal, s čimer bi pridobil na tempu in hitrejšem zaporedju prizorov.

Zivljenje množice v prostoru, zlasti prihod in odhod so bili zelo dobro rešeni, pod lipo v prvi sliki, v sedmi sliki ob vrnitvi Davorina, ter v deveti oz. 8. sliki prizori pred zapenjalco, ko Davorin razkrinka Almiro. Najslabše predstavljani pa so bili prizori borbe na Gradišču, ki jih pravzaprav ni bilo, le neko tekanje in vpitje Turkov po prostoru smo lahko opazovali. Čudno je, da je režiser uprizoril borbe odmaknjeno nekeje v hribu, ni pa uporabil pokopališkega zidu, celo stražni postavil ob zidu; tako, da bi Turki z lahkoto prodrli preko obzidja v notranjost. Premalo igrani so bili tudi prizori v zadnji sliki, ob vrnitvi Mikla in Zale; pri Miklovi pa se mi je zdelo, da je Mikla videla že večerj. Visoki rej je bil kar dobro začet, petje zelo dobro. V nadaljevanju pa sem občutil pomanjkanje vigranosti, kar pa je režiser spretno rešil s predčasnim nastopi oseb prihodnih prizorov. (Prihod strelca v prvi sliki.) Igra otrok v množici je bila odlična. Tov. Kozmus je skrbno naštudiral vlogo Serajnika. V drž, hoji in glasu smo videli izkušenega strogega, v družinskih zadevah pa izredno čutečega možakarja. Postavil je lik, h kateremu so se vaščani lahko z zaupanjem zatekali po navsote. Izpadel pa je zaradi neznanja teksta, v prizorih pod Rožico. Stehvanjski mojster Tevže tov. Zagodeta je bil posrečena figura, ki se mu je do neke mere posrečilo obdržati vodstvo nad množico, mōtil pa je prenašli in nejasen govor. Mirno, sigurno doživeto in razločno je igral tov. Pintar Serajniko-

vega Mirka. Boljši je bil v množičnih prizorih kot v igri s posamezniki. Odvadi se mora nepotrebnega skandiranja. V Zali je tov. Zgankova z neprisljano igro in simpatičnim organom osvojila številni publikum. Njena čustvenost je postavila v ozadje posebno, ki bi jih moral vsebovati dovršen lik lepe Zale. Tov. Avdičeva je rutinirano podala Almiro, razpolaga z jasnim organom pripravljenim za igranje na prostem. Najboljša je bila v prizoru v tretji sliki pod lipo. Tu je pokazala vso nizkotnost karaktera temperamentnega židovskega dekleta v boju za ljubezen, kakršnega nam slikajo pripovedke. Njen oče Tresoglav tov. Kovača je bil v začetku preveč slovesen, pozneje pa se je unesel. V kretanjah in glasu je bil v prizorih pod Rožico prav dober. Tovariša Oglašnjarja Izekender s Turki je zadovoljil. Begova grobost je bila malce huda, toda ne pretirana. Igra turškega poveljnika in vojščakov v prostoru je bila odlična, z izjemo v spopadih, tū pa leži krivda v režiji. Miklova tov. Koželova sicer simpatična ženska, bila je pa vse prej nego stara umna gospodarica. Ta vloga ni našla pravega interpreta. Tov. Rižmah je tolmačil Davorina, ki ni dosegel v igri ostalih večjih vlog. Predvsem zaradi enakomernega govora brez povdankov. Prepričljiv je bil v prizoru, ko se vrne v domači kraj. Njegovo ponašanje in obleka pa sta bila vsekoli preprosta. Bahatega in strahopetnega Vinka je zadel tov. Jug. Ne škodilo bi mu pa manj kriljenj z rokami. Odposlanec tov. Zagodeta je majhna vloga, vendar oblikoval z vso skrbnostjo. Strelca je igral režiser sam, ki je poleg Almire, Tresoglava in Zale najboljše naštudirana vloga. Kmetje pri zapenjalci so bili odigrani v tonu preširne razigranosti.

V uvodu napisane besede so mi bile vodilo pri pisanju, vendar ne morem mirno preko boleče točke amaterskih gledališč, pa tudi polpoklicnih in poklicnih, mimo odrskega jezika, ki dela žalskemu ansamblu občutne težave. »A« nima polglasnika, tudi »O« ne, ima pa ga ta nesrečni »E«, ki daje Stajercem obilo preglavic. Odrski govor ne preane dialektov, najmanj pa savinjskega. Pesnik Zupančič je rekel nekemu mlademu igralcu, ki ni imel »jezika«. Pišem: res, tele, člene, pes — vse z enakim ejem in vendar vem, da se izgovarja v teh besedah, petero različnih ejev. V bistvo te umetnosti se bodo hočeš nočeš morali poglobiti člani žalskega igralskega zbora; lep dovršen odrski jezik je osnovni zakon igranja brez katerega za igralca ni bodočnosti.

Kljub pomanjkljivosti je šteti predstavo v Grizah za napredek in uspeh; z »Miklovo Zalo« so marljivo žalcani popravili neuspeh, ki so ga imeli z Moliérovim »Tartuffom«. Mladi ljudje z izredno voljo so tu, treba je samo še uporne dela, ki bo nedvomno rodilo uspeh.

Nušičev »Dr« v Prevorju

V okviru kulturnega festivala OF Celje-okolica je bil tudi v nedeljo dne 27. avgusta 1950 pomemben kulturni dogodek v Prevorju. Prevorčane je obiskalo marljivo kulturno-umetniško društvo iz Polzele. V nabiti dvorani so poslušali Nušičevo komedijo »Dr«. Z velikim zanimanjem in smehom je ljudstvo sledilo doživetu predvajanju Polzelanom. Nušičeva satira je ogrela srca mladim in stariim oddaljene gorske vasi. Namen je bil dosežen; sklep vaščanov po uspehi predstavi pa je stedeč: »Obiščite nas kmalu zopet.« Po igri je bilo ljudsko rajanje.

K.

Ljubljanski veseli teater gostuje

V nedeljo se nam obeta spet nekaj veselih uric ob gostovanju ljubljanskega veseliga teatra. Že na nedavno izredno uspehi reviji oblačil sta navdušila in spravila v dobro voljo Celjane Božo Podkrajšek in priljubljeni Ježek. Tokrat nas obiščeta z velikim ansamblom, v katerem bomo našli med drugimi naše operne in dramske igralce ter prve soliste ljubljanskega baleta. Od članov opere sodelujejo njih imen. Od članov opere sodelujejo na nedeljskih predstavah Janko Vekoslav, Banovec Svetozar, Anžlovar Ivo, Stritar Bogdana, Zupan Drago, iz drame Kovič Pavle, Ruša Boje, Drenovec Lojze, Furjan Maks, Potokar Stane in Bevc Jože. Od baletnih solistov pa bomo videli Silvo Japljevo, Staneta Polika in Jako Hafnerja. Našteli smo vam samo najvažnejše osebnosti Veseliga teatra.

Pripomniti še moramo, da bo salonski orkester 15 mož pod vodstvom Pina Muserja, prvo violino in violinske sole pa bo igral Celjanom dobro znani ing. Dančija Pestotnik. In če dodamo še, da ima umetniško vodstvo Božo Podkrajšek, ki je istočasno še konferansije, ter da bo Ježek povedal nove aktualnosti, smo v glavnem povedali vse o veseliga teatru devetdeset minut.

Veseli teater je žel v Ljubljani pri 30 razprodanih predstavah ogromen uspeh, preteklo nedeljo, ko je gostoval v Mariboru, je moralo več ko 2000 ljudi oditi domov brez vstopnic.

Tako ljubljanska kakor mariborska kritika je veseli teater pozitivno ocenila. V Celju pa prav tako pričakujemo, da nam bo Božo Podkrajšek pripravil res veselih devetdeset minut.

Uspeh revije oblačil v Celju

Ob priliki gospodarske razstave v Celju je razstavni odbor pripravil tudi uspehi revijo oblačil, ki je doživela pet razprodanih predstav in navdušeno odobravanje občinstva.

O reviji bi na splošno sodili, da je dosegla velik uspeh, saj se ni dala zglajati od nepotrebnih modnih muhavosti, temveč je pokazala okusne domače modele. Kar se tiče zabavnega dela revije, je vodstvu uspehi srečno izbrati sodelavce, ki so znali gledalce pristrčno zabavati. Božo Podkrajšek je s svojimi originalnimi kupleti odlično nakazal nekaj celjskih slabosti. Ježek-Milčinski pa je spravil v dobro voljo še najbolj resne gledalce. Orkester, sicer maloštevilčen, je pod vodstvom ing. Dančija Pestotnika odlično spremljal ves spored ter k celotnemu uspehu doprinesel dober del. Sonja Drakslerjeva je vidno napredovala od svojega zadnjega nastopa v Celju ter je dokazala, da se že uvršča med naše najboljše pevke.

O pokazanih izdelkih na reviji smo že v začetku dejali, da so bili domači in okusni, vendar bi še radi imeli nekaj odličnih modelov, katere smo videli. Obleka Sonje Drakslerjeve je bila čedna in res lepa, izdelana pa iz navadnega tiskanega blaga. Prav tako je bila obleka iz kretona, izdelanega

v celjski tekstilni tovarni ter obleka kmetice. Vse navedene obleke je izdelala Tovarana perila. Prav je tudi, da je Tovarana perila pokazala modele delovnih oblek, ki smo jih zelo pogrešali na ljubljanski reviji. Od ostalih izdelkov bi radi omenili izdelavo mojstra Vovka, mojstrice Bogovičeve, mojstra Kušarja ter Oblačilnih delavnic, ki so poleg številnih oblek pokazale tudi nekaj lepih čevljev in klubčkov. Invalidska šivalnica pa je pokazala že res kvalitetne izdelke šivilstva. Preveč bi bilo naštevati še vse ostale sodelavce, ki so se gotovo zelo potrudili za svoje izdelke. Prav je storilo tudi vodstvo revije, da je pokazalo nekaj modelov z ljubljanske revije, ker bo le tako prišlo do tekmovanja za čimboljšo in kvalitetnejšo izdelavo oblačil. Prav tako pa je bilo mogoče primerjati izdelavo in okus celjskih in ljubljanskih mojstrov.

Revija je bila pod umetniškim vodstvom tovariša Zorana Vudlerja, sceno je uspehi pripravil mojster Golob, uspehi napovedovalca pa sta bila tovariša Vudler in Hohnjec.

Prav je, da so se Celjani odločili za revijo oblačil ter bi želeli, da bi taka revija postala tradicionalna letna prireditve v Celju.

Mladinski pevski zbor »Maksim Gorki« NA RABU

ki sta samostojno dirigirala nekoliko pesmi.

Slučaj je nanesel, da je Zveza borcev Slovenije tiste dni organizirala komemoracijo za padlimi žrtvami fašizma na Rabu. Povabilo predsedstva ZB za sodelovanje na komemoraciji je zbor »Maksim Gorki« z navdušenjem sprejel. Poleg govorov raznih predstavnikov se je spomnil slovenskih žrtev v imenu zbora abiturient Pristovšek Fr. Zbor je zapel na grobovih tri pesmi ter se oddaljil na ta način svojim borcev za svobodno domovino, obenem je pa s svojo disciplinirano navzočnostjo močno podkrepil svečanost komemoracije.

K. E.

Po opravljenih dolžnostih so imeli mladi pevci in pevke ugodno letovanje na Rabu, kjer so se odlično počutili. Vedrih lic in zagorelih obrazov so se vrnili v soboto zjutraj brez vsake nesreče v Celje. Zboru, ki je doslej z vneom in ljubeznijo služil naši socialistični kulturi, bo to kratko, a prepleto letovanje gotovo v vzpodbudo za nadaljnje delo.

Joža Ulična kontrolica v Celju

Nedavno je nekdo pisal o »mestecu« Celju. Kakor pa smo na zadnji Gospodarski razstavi, ki jo je razstavni odbor imenoitno zamislil ter spretno in srečno dokončal, na zgodovinski sliki očitno videli, je naše »mesteco« že pred dva tisoč let prav mogočno stalo na istem prostoru z istim imenom kot pravo mesto, utrjeno in močno zgrajeno glavno mesto cele provincije. Danes to ni več.

Vsako mesto je sestavljeno iz ulic in trgov. Celje tudi; pravi, osrednji del jih šteje kakih trideset, razvrščenih po glavnih dveh, ki se križata. Ni jih mnogo, toda dovolj jih je, da se zmedeš, če katero, ali kako poslopie v kateri, ali naslov iščeš. Mestnaga načrta ni in ga ne dobiš nikjer; edino Gospodarska razstava ga je za silo — res, za silo — pripravila samim posetnikom. Zanašati se moraš na svoje oči in na ustmene poizvedbe pri pasantih. Oči iščejo napisnih tabel za ulice in hiše; iščejo jih težko in mnogokrat zastoni. Trajalo je nekaj let, da so bile ulice sploh brez napisov, potem so se tu in tam pojavile deščice z začasnimi napisom; pred kakim letom je bilo končano prekrščenje

imen na novo dobo — stara zgodovinska imena bi bila mogla ostati — in so se v oddaljeni (?) Emailski tovarni izdelale nove napisne rečete, kovinaste table za ulična imena in hišne številke. Nabljanje novih napisov pa je šlo počasi od rok in še ni končano. Nekatere ulice so ostale sploh brez imen. Anonimna je n. pr. dokaj prometna ulica od Vodnikovce do Miklošičeve s podaljškom do Levstikove; v njej so mestne instalacije in osrednja mlekarina; dasi nihče ne ve za pravo ime te ulice, se ponaša v njej ena hiša z dobro čitljivo zeleno tablico »Schillerstrasse 1a«. Broz: imena je tudi zvezna ulica med Aškerčevno in Stanetovo. Znamenito je, da ponosni del mesta, kjer stoji magistrat MLO, to je med Trgom svobode in Prešernovo ulico, ne pozna prav nobenega, ne uličnega ne hišnega napisa; edino v slučajnem mestnem načrtu, ki so si ga mogli nabaviti posetniki omenjene Gospodarske razstave, moreš za tisti del mesta najti ime »Trg V. kongresa«. — Pa tudi tam, kjer so novi napisi pritrjeni, se je to pokrenilo sila pomanjkljivo in večkrat neprikladno. Predvsem je tablice premalo; v daljših ulicah, n. pr. Stane-

tovi, samo po ena; na križiščih bi morala biti označena vsaka smer, takisto pri vsakem odcepu; Titov trg ni sploh nikjer drugje napovedan kakor z nekim kačipotom na Domu OF. — Res sramotno pa je stanje glede hišnih števil; cela vrsta poslopij je sploh brez njih; zneska za nove številke niso zmogle imenitne hiše, celo palače, kakor Komuna banka, da navedemo le najbolj vidno. Skrajni čas je, da se križiči in vedno vidni nered in drzna nemarnost ali kar je že, z brezobzirno odločnostjo odpravi. Mestno upravo mora biti sram pred vsakim tujcem in pred bližnjimi vami.

Pri takem neredu in ker so se razne ulice že trikrat preimenovala, je umljivo, da se zunanji v nakopičenih ulicah ne spozna hitro in da ga tudi domačini ne vedo vselej poučiti, ker pač poznajo svoja vsakodnevna pota na oko in se ne brigajo za imena. Zmeda nastaja večja še zato, ker se razni uradi prepogosto preseljujejo in ostajajo večkrat brez napisov. Vsaj za mestne urade je bila v nedavnem času postavljena preglednica v veži MLO; zdaj je ni in če kaj poizveduješ, trkaš — ali ne — tu in tam in tod.

O tlaku cestnišča in hodnikov ni da bi mnogo govorili, ker ne zabavljamo radi. Staro Celje je bilo med prvimi mesti, ki se je odlikovalo s tlakovanimi ulicami, kajpada s tistimi kamnitimi krom-

pirjaki, štajersko kaldrmo, ki še danes, po nekako sto letih, prikrevsa zaslužek številnim čevljarjem; saj meščani še danes po teh krompirjaki trgajo podplate na Tomšičevem (Glavnem) in na Trgu svobode ter drugod. Priznana dobro tlakovana je ena ulica, dve dostojno, tri delno, ostale slabo ali nič. Spričo tehtnosti kamionov in nebrzdanosti vozačev so v okolišu mesta nezadostne samo makadamizirane pešne ceste; hitro se razkopljejo v njih tiste zloboke kotanje, kakor se kažejo že po preteku enega tedna v nanovo popravljenem delu Gregorčičeve ulice. Zgledno so tlakovali živilski trg; poslovanje na njem se je utrdilo, razen rekordno poskočnih cen, ki pa jih razobešeni cenik sploh ne registrira in je zato — kontrola odveč. S skrbjo in z zaupanjem (?) pa čakajo kmetice in gospodinje na presenečenje, ko bo obzirni MLO na živilskem trgu nad prodajne vrste postavil streho proti dežju in soncu; taka enostavna uta pač ne bo delala težav, saj so za Gospodarsko razstavo v enem tednu zgradili celo vas, in to samo enotedensko; na trgu pa bi bila trajna, človekoljubna, v istini socialna.

Ko hodeč po ulicah premišljamo o nujnih mestnih potrebah, se nehote pojavi neizogibna potrebnost blizkega stranišča. Poglavlje o celjskih straniščih moramo končati, brž ko smo ga načeli;

le eno dostojno stranišče premore Celje, ono pri kolodvoru; označena so sicer še tri z običajnima dvema ničloma 00, a ta tri obstoje res samo iz luknje in je še ta navadno zamašena, dostop do nje opasnejši kakor na Luknjo pod Triglavom. Plot ali koruzje pri kaki vasi je udobnejše počepališče. Koliko mesecev — po tolkih »tednih snažnosti« — bo »belo« Celje še ostalo tako »blatno«?

Naša majhna kontrolica bi našla še marsikaj; prepušča pa posel, poklicni veliki kontroli, ulični milici. Pravega prometa mesto sicer nima, razen kadar se usujejo otroci iz šol, gledalci iz kinov, kupci pri zaželenem blagu; vendar ulični miličniki tu in tam na treh križiščih z elegantnimi kretinji budno pazijo, da jih kako vozilo ne povozí. Prav je tako! Pogrešamo pa pohoda, takozvane patrulje, po cestah, zlasti ponoči, ko skoraj nikjer ne sreča človeka, ker pač ne vidiš tistih, ki se ne dajo videti. Ni še preteklo mnogo časa, ko so skozi teden dni vsako noč med deseto in enajsto uro z nekega stavbišča čez plot tri osebe odnašale deske — gotovo ne lastnih; in v zadnji noči po Gospodarski razstavi sta ob uličnem plotu bili sneti z drogov dve zastavi, baje nepoklicno prisvojeni. Take primerke bi mogla patrulja pojasniti in usta zamašiti nergačem, ki pravijo, da se danes vse in povsod krađe.

Tine Orel:

Od Admonta do Krimmla

S poti po Avstriji

Admont je prastaro selišče, zaradi svoje prekrasne okolice znano kot eno najlepših v štajerski deželi. Svoj sloves pa uživa predvsem zaradi benediktinskega samostana. S tujskoprometnega stališča je Admont res zelo sročen trg. Sleherni pride na svoj račun. Alpinisti se zazre v drzne stebre sicer ne visokega, a za te kraje že lepo razčlenjenega pogorja Hallermauern, v mogočno glavo Scheiblingsteina in Buchsteina; alpski smučarji si razburja domišljijo ob pogledu na zahtevne, romantične spuste z bližnjih planin, predvsem pa na standardno progso s Klosterkogla do Admonta s 1000 metrovsko višinsko razliko; kajakaši se preiskujejo od Schladinga do Gesäuseganga (80 km) na idealnih brzicah šumice Anize; Admont je oskrbljen tudi s kopališčem, s tenis prostori in drugimi športnimi napravami, tako da športniku v resnici vse nudi. Admont pa ima tudi za popotnika, ki ne uživa samo v preizkušanju svojih telesnih moči, poseben zaklad v svojem znamenitem samostanu s slavno knjižnico in drugimi zbirkami, a za nekatere — ne nazadnje — v sijajni vinski kleti.

Nekatere teh stvari smo tudi mi pogledali, poskusili in poskusili. Imeli smo vtis, da so nas tam sprejeli s posebno prijaznostjo tujsko-prometnih strokovnjakov, v kateri je nekaj konjunkturalne, nekaj privlačnosti. Admontske krajevne korifeje so dale čuti še neko pričakovanje: da bo v Admontu kmalu tako, kakor »in den guten, alten Zeiten«, ko so bile vse tajske sobe zasedene. Ko sem hodil po ogromnem samostanskem področju, sem se spominjal zgodovinskega pregleda kolikor sem ga dobil v priročniku, ter ga primerjal znanju naših »benediktincev«. Pri tem mi je prišel na misel moj nepozabni učitelj rajni dr. Breznik, ki je rad etimologiziral. Ob imenih Moitnik in Udmat nam je omenjal vedno tudi Admont kot kraj slovenskega izvora, ki je v zvezi s tema dvema slovenskima krajema. Mota pomeni v praslovanščini izvir. Admont pa naj bi izhajal iz vodomota (v-odmota). Pobral sem solanega cicerona, kako je s to rečjo, pa je na moje začudenje vedel za nekatere razlage tega imena, med drugim tudi za Strekljevo, ki nam jo je vtisnil v spomin naš slovnicaar.

»In h kateri razlagi se nagiblje vi?«

Jasnega odgovora nisem dobil, imel pa sem občutek, da mu je bolj pri srcu keltski, latinski in nemški izvor, kakor pa slovenski, ki je jezikoslovno docela utemeljen (prim. Ramovš, O imenu Admont, SR 1950, str. 137 i. sl.). Zaradi tega se mi zdi, se radi zatekajo k najmlajši, res vulgarni razlagi, češ da je prišlo ime od »ad montes«, h goram. To pa verjetno pod mogočnim vplivom še bolj mogočnega samostanskega organizma, ki je celo tisočletje v vsakem pogledu kraj obvladoval. Ko sem stal pred vrati v opatovo sobo, sem na rezbariji nad njimi opazil napis: »Ad montes levavi oculos meos« (h goram sem dvignil svoje oči). Vstopil sem seveda nisem, čeprav je bila ura obiskov. Zadovoljil sem se z opazovanjem res razkošne umetelne rezbarije na težkem hrastovem portalu. Cel roman je iz lesa urezala nemarna roka. Te vrste umetnike premore baje dunajska lesna obrt. Tako vsaj mi je nekdo pravil v Celju, ko sem si ob priliki ogledal prav tako razkošno rezbarijo na sodu v kleti pod barom v Vestnovi villi, v tisti, kjer je zdaj otroška bolnišnica. Človeka sicer motijo cele procesije ljudi, ki si ogledujejo znamenitosti in bogastvo samostana, toda kdo bi zameril »njegovi milosti« opatu in ostalim patrom, če so iz svojega zgodovinskega gnezda, ki pomeni 11. stoletje, naredili največjo privlačnost v kraju. Več kot 300 let je v samostanu gimnazija, opat Kugelmayer (1788 do 1818) pa je vzpostavil nekako akademijo znanosti. 1865 je samostan gori več tednov, vendar so rešili največjo vrednost, knjižnico, ki šteje 120.000 zvezkov, med drugim mnogo inkunabul. Ko nam je dr. Krause, profesor na admontski gimnaziji, te stvari razlagal, je nenadoma vpletel te besede: »Lepo prosim, gospodje! Ne morem reči, da nas je prijetno presenetili; ta ali oni je že pomislil, da smo se srečali s kakim neobdobjem, ki je po 9. maju 1945 iskal svoj »refugium peccatorum« (priebežališče grešnikov) tam, kjer so ga iskali tudi nacija, esesovci in gestapovci. Toda zdajci se je izkazalo, da je to samo drobtina iz »Hundert Worte slovensche«, in na to smo s svojimi »wibram« podplatili in v alpinistični mondanu bežno pregledali oddelke največje knjižničarske sobane, obdodovali svežost blizu 200 let starih Altomontejevih fresk in Stammlovih rezbarij. Ustavili smo se pri zbirki slovenskih svetih pisem, pri peterojezični bibliji, ki je v Nürnbergu izšla 1583 (hebrejsko-kaldejsko, latinsko, grško, nemško, slovensko).

Čas pa se je ta dan še hitreje vrtel kakor na turah. Nekateri smo si napačili oči še na ostalih zbirkah, ki nam jih je pokazal mladi, golobradi dr. Keller. On je čuvav zbirke 11.000 hroščev in 42.000 metuljev in cele vrste drugih dragocenosti. Baje je to največja tovrstna zbirka.

»Pa kdo jim je vse to dal? Država?« je vprašal Janez. Država? Saj so bili sami država v državi, mogočna fevdalna posest, z 12 filialami, s celo vrsto vinskih gor, ki so segale preko Maribora do Ptuj, z ogromnim gozdnim bogastvom, ki je še danes neizčrpen vir njihovega blagostanja. Izguba vinskih goric na našem svetu jih ne boli preveč. »Euer Gnaden opat Zoissl, ki se je leta 1938 umaknil pred Anshlussom,« kar pa v kroniki ni natančno zabeleženo, je v kraju za Landeshaupmannom prva osebnost, ki je ne manjka pri pokroviteljstvu katere koli kulturne ali fizikalne prireditve. Z njim in z vsem, nad čemer gospoduje in gospodari, je v zvezi vse, kar nas je v Avstriji spominjalo »na lepe stare čase« in to k. u. k. ali pa čase tretjega rajha. In to kljub letu 1938!

V cerkvi, veličastni novi gotiki z vzdanimi romanskimi portali, sem pri stranskem oltarju prebral imena »he-

Slika Admontske knjižnice

rojev, die für die unsere Heimat gefallen sind, in zadnji vojni namreč: Smolle, Jaklitsch, Tschitschko, Cater itd. Pri branju teh imen nas je obšlo nekaj mrzlega. Zagomazelo nam je po hrbtu; kakor dan na to, ko smo v Krimmlu ob spomeniku Tirolca Wallnerja, ki se je postavil po robu Francozom leta 1809, videli sveže križe hitlerjevskih soldatov, članov besatzungstrup in kazenskih ekspedicij. Zapomnil sem si ime Moravec, ki ni padel nikjer druge, kakor pri Gornjem gradu (b. Cilli). A pustimo mrtve, čeprav se pravi, da bodo kamni vpili, če bodo ljudje molčali. Užitek je res, vran iz-puliti pavje pero.

»Mi nočemo vojne. Nikoli je nismo hoteli. In ko je Hitler začel vojno proti vsem, smo bili mi Avstrijci proti Hitlerju. In zato razumemo današnjo borbo Jugoslavije. Sicer pa vam povemo, da sprva tudi Hitler ni bil za nasilje nad manjšimi narodi.«

Besede simpatičnega, zgovornega športnega funkcionarja mi niso šle docela v račun. Še lansko leto sem listal po Mein Kampfu in Rauschingu. Postregel sem mu z ugovori, z dokazi iz dosedanjega avstrijskega političnega življenja, ki je večkrat le predobro pokazalo, da volk diako menja, iz kože pa ne skoči, niti mu ni do tega, da bi skočil.

»Rabimo 10 let mirne izgranje in nič več. Kvečjemu pametno politiko cen.«

»Mi pa sploh ne mislimo na nič drugega kot na mirno izgradnjo. To je sicer za nas idealizem, a upravičen in človeštvu potreben.«

Bilo je pravzaprav malo besed med nami. Morda to niti ni bilo prav. Ideja

o enotni Nemčiji gotovo ni fašistična iznajdba, toda v premaganih živih in bo še živeča kot osrečujoča zarja iz tretjega rajha. In navkljub pogoltni politiki ob koroškem vprašanju in drugim potezam avstrijske vlade, ki jih je naredila, da bi izvela iz trenja med velikimi silami čim več dobička, smo v ljudeh, s katerimi smo prišli skupaj, videli skrb. Saj ta igra, ta politika gotovo ni v korist malih narodov, malih držav. In ljudje, ki se v tej igri zvišajo, to če ne s pametjo pa vsaj nagonsko čutijo. Nič ni čudno, če ni na pretek vojnihi pesalce za igro, ki jo svirajo veliki. V tem pogledu se mi je zdel prizor, ki smo ga opazovali pri vzhodu v Jahnsbachtal, za Avstrijo nekam simbolizirani: star, od dežja in vetra preperel pesni od pod zaščitno plahoto, na kraju odra dva muzikanta, ki od časa do časa urežeta bučno, vabečo, užigajočo polko, na oni strani ceste štant, odpušči, cukren kramar... a pesalcev ni. Ko se pripeljemo mimo, avto ne sme naprej. Počajmo, da vidimo, kako tekne na štajersko muziko. Pri tem smo videli, da tudi smeja ni pravega. Mi smo to razumeli, zakaj ga ni.

In že je prišel čas, ko smo se poslovili od prijaznega trga, od kopališča,

od znancev, od piva. Sklenili smo še privatne izmenjave, če bodo seveda mogoče v prihodnjem letu, prihrumel je brzovlak in oddrdrali smo v deževni večer proti Selztalu, Schladingu in Bischofshofnu. Silen piš je potegnil z gora in zagrnil vasi s prahom, nato pa z divjim nalivom. Nekje se je utrgal oblak, zdrknili smo preko hudournika, ki se je peneč razlival po pokošanih livadah, posejanih s pusto grajenimi senajci. V primeri z našimi so se nam zdeli brez domišljije, neotesani, dolgočasni. V vlaknu smo slišali, da so avstrijski plezalci v več navezah ostali pod noč v Gesäuse. Ena naveza treh v Dachlu. Da je eden odletel... da so se zaplezali... da je poklicana reševalna ekspedicija... da so zavezali novi grobovi na pokopališču v Jonsbachu. Nekaj tega je bilo le res. Zaplezali so se, prebivakirali pošastno noč, v ponedeljek zjutraj pa so se izmazali. Če bi bilo vse res, kar čenče spravijo skupaj, no, bi bilo res prehujo na svetu.

V dežju smo prispeli v Bischofshofen in se po enem tednu za pet ur znašli v civilnih posteljah snažnega hotela »Pri Katrici«. Jutro nas je porinilo spet v moderno Prokrustovo posteljo, v brzovlak, ki pa k sreči v Avstriji ni tako poln kot pri nas. Kmalu nato smo primerjali Zell am See, letovišče kraljev in maharadž, našemu Bledu; Bled je lepši. Nato smo se preselili na ozkotirno železnico, se poslovlili od narasle Salzache in z zavdanja vredno naglico odbrzeli na vzhodno Tirolsko, v Krimml, v osrčje ledenikov.

MALOMARNA UPRAVA

Letos je razmetanih po naši lepi Sloveniji okoli 190 početniških kolonij. Ljudska oblast nudi našim najmlajšim obilo odhoda, zabave in pouka. Tudi v Sempavtu so gostovali letos otroci iz Kopra, ki so bivali v prostorih solskega poslopja. Ta kolonija sicer ni imela vseh pogojev, tako so morali vodo dovajati v sodih, ker se v poletnem času izsuši solski vodnjak. Osebeje v letovni koloniji ni bilo pravilno izbrano. Solski upravitelj jim je ob prihodu stavil na razpolago sadje ter ostalo ljudsko imovino s prošnjo, da jo varujejo. Toda zgodilo se je obratno, otroci so v rojih plezali na dreve, ga obmetavali s plovnimi letvami ter tako oklestili se nezrelo sadje, pokvarili vodnjak, pokodovali plot itd. Pri vsem tem pa je stalo osebe ob strani, ne da bi se brigalo za početje teh otrok. Skrajno malomaren odnos je imelo letošnje osebe kolonije v Sempavtu do ljudske imovine. Tako je ob prevzemu materiala po upravi šole manjkalo 96 kosov raznega blaga (25 sličic, 3 žoge, 23 emajliranih krožnikov, 9 briasov, umivalnik, 6 velikih zlic, 14 emajliranih skodelic za juho itd.). Kdo bo odgovarjal? To dejstvo daje zelo slabo sliko o upravnem osebeju, ki ni znalo kolonije upravljal. Ljudska oblast bo vsakega klicala te ljudi na zagovor.

SVETOVNO ZNANO KOPALIŠČE

V kratkem času sem bil letos dvakrat v Rimskih Toplicah. Obiskati je bil bazen prepoln mladih in starih kopalcev. Povečini pač naši državljani, čeprav tudi iz raznih ljudskih republik, morobiti pa tudi nekaj izomcevcv. Vse je pravilno urejeno, ne glede na to, da baje manjka čez 60 ključev za kabine in omarice. Tista zelo uporabljana in potrebna kabina z dvema ničlami (00) pa je nemogoča. Pravijo, da se po količini uporabljenega mila in snaznosti stranišča ocenjuje narodna omikanost. Če po snaznosti tega kraja v Rimskih Toplicah nekdo ocenjuje našo omikanost, nam bo dal nezadostno na vem katero potenco. Angleško skolkje se res rade zamašijo, zato pa je treba namestiti take, ki odvajajo naravno v kanal, pa ne bo take nesnaziosti v svetovno znano kopališče.

PISCU ČLANKA »CESTE IN CESTARJI«

Člani sindikalne podružnice cestarjev pri upravi za ceste OLO Celje-okolica zbrani na svoji redni odborovi seji dne 28. 8. 1950 so sklenili odgovoriti piscu članka »Ceste in cestarji« v Celjskem tedniku dne 18. 8. 1950. Možnost je, da je pisec ignorant in nima pojma o cestno vzdrževalni službi. Veselilo bi nas, da bi nam sporočil, ko-

O akumulaciji

Značno nam je, da je splošna akumulacija v glavnem zbiranje finančnih sredstev v obliki davka na promet proizvodov, ki služi za izgradnjo industrije, mehanizacije kmetijstva, elektrifikacije naše dežele, zgraditev socializma sploh.

Davek na promet proizvodov je navadno vkalkuliran že v tako imenovani strukturi cene nekega predmeta, ki se izdeluje v tovarni, lahko je pa tudi določen od predmetov, ki se odkupujejo. Zaradi tega imamo dve tarifi davka od prometa proizvodov in sicer Splošno tarifo, ki je izšla v Uradnem listu FLRJ št. 13-50 ter Enotno tarifo davka od prometa proizvodov, ki je objavljena v Uradnem listu FLRJ št. 10 iz leta 1949. Slednja tarifa se uporablja za obračunavanje davka na promet proizvodov le pri podjetjih lokalnega pomena, kakor tudi pri vseh združnih in zasebnih podjetjih. Nekateri predmeti splošnega pomena, pa čeprav se navadno je proizvajajo v lokalnih virih, nimajo določene planske stalne lastne cene kot je to na primer vino ali žganje. Od takih artiklov se plačuje davek na promet proizvodov od količine ali vsebine alkohola v procentih (vino — žganje).

Sadjevec (jabočnik) je po nomenklaturi proizvodov, ki jo je izdala Zvezna planska komisija, uvrščen med

alkoholne pijače. Glede na določbo postavke št. 503 Splošne tarife davka od prometa proizvodov pa je treba od enega litra sadjeveca plačati 10 din davka na promet proizvodov, ki se pa pobira le pri prodaji. Davčni zavezanec je proizvajalec. Izjemno pa se glede na določbo 7. člena uredbe o davku na promet proizvodov v primerih odkupa sadjeveca, ki je osnovni kmetijski proizvod, od državnih kmetijskih posestev, kmetijskih delovnih združenj in od kmetov štejejo za davčne zavezanec odkupna in gostinska podjetja — ne glede na sektor. Če državna kmetijska posestva ali kmetiče delovne zadruge prodajajo sadjevec zasebnim potrošnikom, morajo sama obračunavati in odvajati davke. Prav tako morajo državna kmetijska posestva plačati davek od sadjeveca, ki ga prodajajo svojim delavcem in uslužbencem po nižjih cenah (kot deputati). Ker se šteje sadjevec za alkoholno pijačo, morajo davek plačati tudi delavsko-uslužbenske restavracije in menze. Seveda so nekateri zasebni dobičkolovci za predpis koristili v svoje namene ter kupovali in preprodajali sadjevec po nemogočih cenah, koristeč pri tem predpisni davek, vendar pa davka niso plačali. Z ukrepi od pristojnih organov ljudske oblasti pa se bodo tudi te nepravilnosti pri odkupu sadjeveca odstranile.

Fizikultura in šport

SLOVENSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Prvo kolo jesenskega prvenstva slovenske nogometne lige je za nami. Nas namen je, da našim športnim bralcem in to v prvi vrsti nogometni publiki ob priliki začetka prvenstva, spregovorimo nekoliko besed ter s pogledom o odigranih pomladanskih prvenstvih ter s perspektivami o bodočem prvenstvu damo jasnejšo sliko. Predno se do takratno posejnih članov slovenskega prvenstva je potrebno, da se spomnimo na izredno zasedanje izvršnega odbora NZS zadnje dni v Kamniku. Kot je znano, je bilo to zasedanje v zvezi s pričetkom drugega dela prvenstva nujno potrebno in je prineslo tudi v splošnem zelo pozitivne rezultate. Med drugim je brisalo vse kazni kaznovanim igralcem, odbojnikom, sodnikom in drugim, kar naj bi vzgojno vplivalo na prižadeta. Prav tako so na zasedanju opozorili vsa društva, da morajo glasom odloka zasedanja NZJ v Beogradu, skrbno voditi finančno poslovanje ter črpati denarna sredstva le iz lastnih dohodkov. In s takimi perspektivami smo stopili v prvenstvo.

Branik, ki je postal prvak Slovenije v pomladanskem prvenstvu, je brez poraza zaslužen osvojil prvo mesto. (Tekmo, katero je izgubil z Nafto, je zveza verificirala s 3:0 v korist Branika.) Tudi v končnem plasmanu ima velike izgleda, toda je prvo kolo je pokazalo, da bo borba za prvo mesto ostrejša kot pomladi. Ni tu krivja baje »slabae forma Branika, temveč kvaliteten dvig večjega stevila slovenskih ligasvev.

»Objave in oglasi«

SKUD »FRANCE PRESEREN« VABI

V mešan, moški in ženski pevski zbor se lahko prijavi pevec in pevke najpozneje do 15. septembra. In to moški ob torkih, ženske ob četrtkih ob 8 zvečer v pevski sobi, drugo nadstropje II. dr. gimnazije. Prav posebno je vabljena mladina. Zaradi studija novega programa, po 15. septembru novi pevci ne bodo več sprejeti.

V godbeno sekcijo, godbe na pihala in tamburaško sekcijo se lahko prijavite ob torkih in četrtkih ob 6-8 zvečer v godbeni dvorani, Razlagova ulica — prejšnja delavska zbornica.

V likovno sekcijo se lahko prijavite pri tov. Denisa v Mestni knjižnici.

Oni, ki imajo veselje do dramatike se lahko prijavijo pri tov. Hvali v papirnici MLO (prej Gorickar).

V glasbeni soli ne bo več pouka harmonike bo pa v okviru SKUD »Fr. Preseren« ustanovljena šola za harmonikarje, ki jo bo vodil priznani strokovnjak tov. Rakusa. Prijave v to šolo sprejema do 15. tov. Rakusa na stanovanju v Gaberju.

GODBENI AKTIV
SKUD FRANCE PRESEREN
PRIREDI V NEDELJO 10. SEPTEMBRA
OB 10. URI V MESTNEM PARKU
KONCERT
V PRID LJUDSKEGA POSOJILA

OPOZORILO

Mesto Celje ima vedno večje težave za preskrbo vode mestnemu prebivalstvu, zaradi tega, ker so vodovodne naprave v zvezi s povečanim številom prebivalstva premale. Vodo odvajajo tudi pokvarjene pipe in stranišni splakovalniki. Mnoge lastnike in upravne stanovanjskih zgradb smo opozorili naj navedene napake čimprej popravijo in tako omogočijo vsem ostalim dobavo vode. Naleteli pa smo na gluh ušesa.

Da omogočimo redno dobavo zadostne količine vode v mestu, opozarjamo ponovno, da morajo biti do 15. 9. popravljeni vsi pokvarjeni iztoki, ker bomo po tem roku vsako najdeno prekomerno uporabo kaznovali z odvzemom vode, krutitja pa predali IO MLO s predlogom v kaznovanje.

liko jamie je zakrpal c času prostovoljnega dela na cestah v tednu cest?

Dopisnik preklanja cestarje; zaveda naj se pa, da tudi on ne bo imel sreče v življenju, če bo tudi naše tisočkratno preklitanje vplivalo na njegovo srečo v življenju. Upamo, da se je pisec s tem naučil, da v socialistični državi ne bo napadal cestarskega stanu, čeprav pravi, da ima pretresena jetra. Po samem članku izgleda, da ima pretreseno mozgane. Cestarji nismo vzrok slabemu stanju cest. Ne izključujemo možnosti, da se najde med našimi vrstami kak nedisciplinirani cestar oziroma cestni delavec, kar pa ne opravičuje javnega napada na celotni naš stan.

O vzrokih slabih cest pa mu ne bomo razkladali na tem mestu, ker zaradi pretresa mozgan na motorju oziroma avtomobilu verjetno tega predlogo ne bi domel.

Tudi Korotan se dobro drži na drugem mestu. Njegova zmaga minulo nedeljo nad Nafto je velik uspeh in potrdilo, da se nahajajo Kranjčani v dobri formi.

O Kladivarju nekaj več besed. Začeli smo dobro, a končali precej slabo. Vzrok zadnjim neuspehom, neodločena igra s Krimom ter poraz s Korotanom, je bil v glavnem zaradi pokodovanih igralcev. To nedeljo smo odigrali tekmo izven konkurence, a čaka nas teška tekma z Nafto. Perspektive v bodočnosti so nekoliko boljše iz razloga, ker imamo zelo dobrega vratarja Butnarja, desnega branilca Vedlina ter odlično krilo Zidarja. S tem bomo ne le samo ojačali obrambo, ampak poizveli tudi napad. Krilska vrsta, ki je bila že v zadnjih tekmah najbolj del moštva, bo ostala v glavnem neizpremenjena. V prvenstvu razpolagamo s sledečimi igralci: vratarja — Butnar, Klajnšek; branilci — Vedlin, Tomičič, Bernard, Krilci — Dobrjaci, Cater, Florenčin, Tomičič; napad — Mahkovec, Posinek, Coh, Firm, Zidar, Marinček, Hajligstajn, Podlep, Rajsek. Kot se vidi, je stanje v Kladivarju boljše in upajamo, da bodo sledili tudi uspehi, posebno še sedaj, ko bo aglinemu predsedniku nogometnega kluba tov. Skomini pomagal pri delu kot novi tehnični vodja društva znani športni delavec tov. Presinger Riko. Društvo ima sedaj tudi trenerja, znanejšega odličnega igralca Kladivarja tov. Carterja.

(Nadaljevanje sledi.)

OBVEŠČAMO vse planince, da provizorij na Mozirski planini od 20. avgusta v redu postuje. Ima 30 udobnih prenočišč in je preskrbljen z jedajo in pijačo. Na pogorju pa se je gradi nova kočja za 60 oseb. Priporočamo, da obiščete postojanko.

NEDELJSKA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA

Dne 10. 9. 1950 tov. dr. Fiser Joze, Gregorčičeva ul. 2. Dežurna služba traja od sobote popoldne do ponedeljka do 8. ure zjutraj.

Prodaj kad za pranje perila. Vpisati Bohinc, Celjska tiskarna.

Proglasim za neveljavno tablico koleasa št. 2231-S 13 na ime Srebot Alfonz, Laško, Samski dom.

Proglasim za neveljavno sofersko izkaznico št. 2078 na ime Verbič Dominik Grice.

Proglasim za neveljavno sindikalno knjižico in prometno knjižico št. tablice 2700-12 na ime Kosar Rajko, Zidankova ulica 21 Celje.

Proglasim za neveljavno potrdilo »Starinarne« Celje št. K 204-S za din 2600 na ime Bobek Vinko, Grobelno pri Celju št. 5.

Proglasim za neveljavno prometno knjižico št. okvirja E 163. Vojaško knjižico izdano od IV. armije na ime Ravnjak Alojz, Stranice št. 31.

Dijakinja Ekonomske srednje šole izče enosobno stanovanje za dobo 1-2 solski leti. Naslov v upravi.

Dne 3. maja sem izgubil denarnico z dokumenti pri restavraciji Na-Na. Najditejla prosim, da mi jih vrne na naslov: Jelen Ivan, Mariborska 99.

Zgubila sem denarnico z dokumenti in civilskimi nakaznicami. Močnik Valburga in Močnik Silva, Sentjurj pri Celju-Sibenik 28. Najditejla prosim, da mi jo vrne a naslov.

Iščem posestvo v najem, kjer bi lahko redil 5 glav goveje živine. Goveda imam sam. Naslov v upravi.

Zamenjam lepo stanovanjsko hišo z nekaj zemljo, 15 km iz Celja ob Savinji za enosobno stanovanje v mestu. Naslov v upravi.

KINO

KINO METROPOL
od 12. do 18. sept. »Ljubavna zgodba« angl.

KINO DOM — LETNI
od 8. do 14. sept. »Daj nam danes« angl. film
od 15. do 18. sept. »Dokler bom živel« francoski film

KINO ZALEC
od 9. do 10. sept. »Zvezde gledajo z nebes« ameriški film.
od 13. do 14. sept. »Kameniti cvet« sov. film

KINO »UDARNIK« VELENJE
od 9. do 10. sept. »Ni prostora za ljubezen« nemski film.
od 13. do 14. sept. »Osvobodjena zemlja« sovjetski film.